

Nyliberalismens slut

av Börje Lindström

Stockholm 10 mars 2001

Det är märkligt hur intimt sammanlänkad nyliberalismen varit med aktieuppgången åren 1980-2000.

Varje gång börskurvan stegrat sig har de nyliberala idéerna firat fler och fler triumfer. Avregleringarna, utförsäljningarna av statliga och kommunala företag, skattesänkningarna, PPM-reformen, den höjda aktietröskeln i ATP-fonderna. Alla dessa beslut har varit beroende av ett positivt, för att inte säga hysteriskt börsklimat.

I grund och botten är det den kollektiva drömmen om självförverkligande genom klipp som torde ha möjliggjort högerglidningen. Vem anser inte att marknaden alltid har rätt när fonderna stiger med 20-30 procent om året? Men vilka skulle i ett långvarigt börsmörker ha varit intresserade av att äventyra sina sparpengar i Assi och Telia?

Problemet med vår tids väldiga börsuppgång, och problemet för nyliberalismen, är att aktierna stigit på grund av en världsomspännande spekulaton. Bränslet till denna spekulaton har varit lånade pengar. Världens skulder ökade under 1990-talet långt mer än världens BNP.

Nyliberalismens suggestive skattmästare, Alan Greenspan, USA:s centralbankschef, har dolt en massiv upptryckning av nya dollar bakom verbala rökråd och voodoo-statistik. Men detta till trots störttycker nu USA-konjunkturen i kapp med Nasdaq-kraschen. Över 30000 miljarder kronor - 15 års svensk BNP - har raderats ut från amerikanarnas aktiekonton.

Nyliberaler i alla läger räknar i skrivande stund med att USA genom räntesänkningar skall trygga såväl världsekonomin som den nyliberala politikens framtid. Men under 1930-talets stora krasch sänkte USA åren 1929-31 räntan från 6 till 1,5 procent. Ändå gick inte depressionen att hejda.

Efter ett års oroväckande börsnedgång finns det nu skäl att fråga sig hur den marknadsinriktade nyliberalismen skall kunna hävda sig när börserna - marknadernas marknad - blir till en källa för malande oro, massarbetslöshet och personlig ekonomisk ruin. Vem vill i en sådan miljö ha ännu mer marknadstänkande?

I skuggan av en börskrasch har nyliberalismen ingen växtkraft.